

ЖЕИГ СЪИЪ ПЪТЪРАМЕ

JURNAL

ПЕНТРЪ ПЕСНІДИРЕА ШТИИЦЕЛОР НАТЪРАЛЕ ШИ ЕСАКТЕ,

în toate clasele.

Pedigeatș

de

Profesor Doktor Ідіѡ Баран.

№ 19.

(Англ. intiiș)

Бскспенті.

Маѡ 16, 1856.

Konpindepe: Istoria Calendarul. — Че-ва десне парфменті. — Komsnikauisni utiunifive, miut.

ISTORIA KALENDARULI.

Artiko.19.1ș I.

Ничі о карте în лѡме, зиче професорлѡ *Snell*, (де ла каре амѡ импрѡмстатѡ чеа маї mare parte a ачестѡи артиколѡ) нѡ е ама pesninditș, чититș, адевѡратș, антикѡ, intepesantș, filosofikѡ ші еstinș ка Kalendarul. Чине нѡ кѡмпѡрѡ акѡмѡ знѡ Kalendarul? апої чине кѡмпѡрѡ знѡ Kalendarul ка сѡ нѡ'лѡ читеаскѡ? кѡчї în toate зїмеле се зїтș într'insulș, не kindș din контрѡ мѡлцї кѡмпѡрѡ кѡрцї ка сѡ нѡ ле читеаскѡ чї нѡмаї сѡ stea în dzlanș! апої каре карте poate fi маї адевѡратș де кїтș Kalendarul? нѡ znde прївеште зїле frumoase saș ploioase, чї kindș зиче: în ziua

карте soapеле ва абеа posiizisnea картѡ, шї în noantea картѡ лѡна ва абеа forma картѡ ш.ч.л. Дар каре карте este шї маї антикѡ? кѡчї а farș din biblie нѡ е ничї о карте каре сѡ кѡпринзș, ка Kalendarul, tradiizisnїле челе маї античе, шї observaiizisnїле Astronomiche челе маї античе але Егїптенїлорѡ шї але Бабїлоненїлорѡ античї десне лѡнцїмеа англї шї десне кѡрпслѡ конпрїлорѡ черештї. Ачесте нацїснї античе s'aș stepsș de ne faца пѡмїнтлї, sїntș акѡмѡ зїтате кѡ totлѡ, дар Kalendarul лорѡ esistș шї акѡмѡ; елѡ н'a перїтș; прїн Kalendarul лорѡ еле аș inbiatș шї

voră esista nemșritoare totă de zna. Apoi kape karte e mai interesantă de kîț Kalendară? Oamenii kări sîntă foarte denaparte d'a răsii oarekape interesă în çitirea znei kărçii, kă kîț interesă mi atenționne çiteskă Kalendară; s. e. kă çe interesă se çită amployatsă la çifra de 30 mi 31 ale znei! Kă çe konsternationne desnerată se çită neghutoră pînă la çifrele Kalendară kape arată zielele skăderii poliçeloră sale! Pe de altă parte kă çe vâkçrie mi zelă nșmțră împřmțtătoră zielele Kalendară, kă să mi sokoteaskă dovînda kape i se kvine! Kiară damele noastre de kîte ori se çită în Kalendară kă să afle icarna zioa de akșă mi zniçimea Karnavaleă! — Dar ačestă interesă mi ačeastă kătare se mțrçinemte nșmai la Kalendară de estimă, ne kîndă Kalendară din ană țrektă e çitată mi menprizată kă totă; oare nă este în ačeastă skimbare penede a soartei Kalendară, o idee filosofikă mi adînkă? adekă ačeastă arată kîț de țrektă sîntă gloriile znei, mi kă ză lăkră poate să fiă astăzi kăstată de toți mi mîne çitată de toți! Aici imi adăkă a minte d'o mikă anecdote: Soçia zăi omă literată se vîta kă de çe vțrăză ei o neglîcează așă de mță mi este atîț de absorbită în kărçile sale: de çe, îi zichea ză, nă te çitii mi la mine kă la zna din kările tale. Dragă, pșnșuse elă, să știi kă d'akșă înainte mț voiș çita la tine kă la Kalendară din ană țrektă.

În fine, kape karte este mai estîț de kîț Kalendară? Pentră ză sfançiră saă mai pșçină kșmțrăză ză Kalendară; Dar kîte milioane ară fi dată Statele antice, s. e. ale Eçinteniłoră, Babiloneniłoră mi kiară ale Eleniłoră mi Romaniłoră dakă le-ară fi dată çine-va ză Kalendară de ačelea çe avemă noi astăzi! — Kă să se konvină çine-va de ačeastă, să-șii imăçine kă s'a întîmplată kă toate Kalendarale să se neapză, saă mai bine, să ne pșnemă în poziționnea zăi omă kape a țrîț în timșriile antice, ne kîndă Kalendară pozitivă mi esaktă n'a esistată inkă. Niminea nă știa kîndă va încene zăna viitoare, kăci atșnçii nșmai prin vederea znei noșe afla skimbarea znei (timșorale), apoi kîte çirkșstançe neprevzate aș împedikată de mțlate-ori vederea znei noșe! s. e. nșori,

ploi mi kiară zănele din poziționnele znei pe çeră. De mțlate-ori nă știa mai înainte niçi zniçimea anăză, kăci n'a pștă să știi kîte zile țre-ve intercalate în ačestă ană kă s'a kompleksiasă? kiară sțrățorile loră kape țrebe să koinçide kă epoca fikș saă staționale anăză, aș fostă totă de zna într'o îndoială mi indeçisionne; o sțrățoare kape țrebe să se serbeze primțvara, s'a serbată o dată kă țrei, natră sșntzmini mai timșriă, alt-dată kă atîț mai țrziă. Ačeastă nețrăvaçionne a timșză mi a țățloră împřçizțrîloră soçiale kape depinde de elă, era atîț de mare în kîț Atenienii s. e. n'aș uităț çe zi mi kiară çe ză este astăzi pentră Spartani, de mi amîndoii pșzăii era vecini.

Doșe çirkșstançe eraă kassa ačestoră țră-țrări ale Kalendară, adekă pe d'o parte ne-știinça pozitivă de poziționnele astronomice, dar mi pe de altă parte preskriționnele religiōase kări ordona kă sțrățorile să se sokoteaskă dșne zielele znei mi totă d'odală să koinçidă mi kă staționalele anăză. Așă s. e. serbțoarea mare de primț-vară (la Xaldei, Ispalteni mi Elini) țrebe să fie la zioa a 15-lea a znei, kape koinçide kă pșktăł ekșinonçii de primț-vară. Astronomii çei mai antici mi aș încîșită kă 12 zăni fakă tokmai ză ană, mi kă pentră fie-kape țrei zăni kopșnșnde zna din natră staçione ale anăză (Martie, Aprilie mi Maiă pentră primț-vară; Iunie, Iulie mi Aăgștă pentră vară; Septembrie, Octombrie mi Noembrie pentră toamș; Decembrie, Ianuarie mi Fevřarie pentră iarnă). Dar pe çmț s'a arțtată kă nă e așă, mi ne kîndă 12 zăni zăne (fie-kape sokolă kîte 29 1/2 zile aproape) fakă 254 de zile, ză ană solară façe 365 1/4 zile aproape, prin çrmare este o diferinçă între ză ană zănară mi ză ană solară 11 1/4 zile, prin çrmare în țrei ani diferinça se sșe la 34 de zile mi kă în 18 ani diferinça se sșe nișă la 6 zăni, prin çrmare totă çmîndă mi sokolîndă ană 12 zăni zăne, s'a află kă dșne 18 ani aș fostă sîlită a sțră sțrățoarea de primț-vară tokmai în pșktăł ekșinonçii toamnei! așă aș fostă sîlită a façe çeremonii de primț-vară în mizlokăł toamnei. Çe absșpditate!

Vzîndă ačeastă, eaț çe aș fșkăł: aș intercalată la țrei ani o dată o zăni mai mță.

Întp'adevzrǝ printp'acheastǝ interkalaziune dife-
pinǝa s'a pedǝsǝ nǝmaĩ la 4 $\frac{3}{4}$ zile în trei ani
(kǝtǝĩ 37 de lǝnĩ kite 29 $\frac{1}{2}$ zile fakǝ 1091 $\frac{1}{2}$
șĩ trei ani solari kite 265 $\frac{1}{4}$ zile fakǝ 1095 $\frac{3}{4}$
zile); insǝ șĩ acheastǝ diferinǝ dǝne mǝlǝĩ ani
a devenitǝ foarte simǝitoare; kǝtǝĩ în 21 de ani
s'a sǝitǝ kǝ o lǝnǝ lǝnari plinǝ șĩ întp'ǝnǝ se-
kǝlǝ aproape kǝ ċinċĩ lǝnĩ, prin ċrmarǝ dǝne
șnǝ sekǝlǝ aǝ sǝrbatǝ sǝrbǝtoarea de primǝvarǝ
kǝ ċinċĩ lǝnĩ maĩ ċrziǝ saǝ maĩ timpǝriǝ.

Alte naċionĩ din ȋele antice (s. e. Eċiptenii)
kari sokoteskǝ sǝrbǝtorile șĩ anii lorǝ nǝmaĩ
dǝnǝ soare, aǝ skǝnatǝ de acheastǝ difikǝitate a
pǝne în armonie anii solari kǝ anii lǝnari. Dar
nekǝnoinǝtinǝa esartǝ a astronomiei a prodǝsǝ șĩ
la ele o mare konfesiune; kǝtǝĩ aǝ sokolitǝ anǝlǝ
solari nǝmaĩ dǝrentǝ 365 de zile, apoi fiindǝ
kǝ întp'adevzrǝ anǝlǝ solari este aproape kǝ
a patra parte dintp'o zi (5 ore, 48 minute șĩ
11 sekunde) maĩ lǝngǝ, de aȋeeã în patrǝ ani
aǝ ċreuitǝ kǝ o zi, șĩ în 120 de ani kǝ o
lǝnǝ, șĩ în mease sekǝlǝ kǝ ċinċĩ lǝnĩ întp'eĩ;
prin ċrmarǝ dǝne mease sekǝlǝ, Eċiptenii antici
aǝ sǝrbatǝ sǝrbǝtoarea lorǝ de primǝvarǝ kǝ ċinċĩ
lǝnĩ maĩ nainte, adekǝ în mizlokǝlǝ toamnei!
De aȋeeã ċǝsimǝ la Eċiptenii antici ċikǝlǝ de
1461 de ani, adekǝ în aȋestǝ intervalǝ sǝrbǝ-
toarea de primǝvarǝ a prekǝrmatǝ toate sta-
ċioanele anǝlǝ, adekǝ dakǝ estimǝ sǝrbǝtoarea
a koinċisǝ întp'adevzrǝ kǝ pǝnkǝlǝ ekċinonċialǝ
aǝ primǝverii, tokmaĩ dǝne 1461 de ani s'a in-
timǝlatǝ din noǝ acheastǝ ċirkǝmstanǝ ċerċitǝ!

La Arabi (șĩ Tǝrċi) ċǝsimǝ o ċirkǝmstanǝ
kontrariǝ: Eĩ sosoteskǝ sǝrbǝtorile șĩ anii lorǝ
nǝmaĩ dǝne anii lǝnari, adekǝ șnǝ anǝ la eĩ are
354—355 de zile; de aȋeeã vedemǝ la dinșii
kǝ în kǝpsǝ de 33 ani, inċenștǝlǝ anǝlǝ șĩ toa-
te sǝrbǝtorile prekǝrǝ prin toate lǝnile șĩ sta-
ċionile anǝlǝ, adekǝ dakǝ akǝmǝ zioã anǝlǝ noǝ
kade primǝvara, neste 8 ani va kǝdea vara,
neste 16 ani va kǝdea toamna, neste 24 de ani
earna șĩ tokmaĩ neste 33 de ani va kǝdea ear
primǝvara.

Nǝ trebe șe ne ċirǝmǝ kǝ vedemǝ la mǝl-
te naċionĩ antice kǝ lǝna a ċkǝatǝ șnǝ rolǝ ana
de importantǝ în Kalendarǝlǝ lorǝ. Întp'ade-
vzrǝ, ne lǝngǝ skimǝrile ȋele mari de zi șĩ de

noante, de earǝ șĩ de varǝ kare ni le pro-
dȋche soarele, skimǝrile lǝnei șintǝ șnele din
fenomenele ȋele maĩ remarkabile ne ȋerǝ. Kre-
șterea șĩ deskreșterea eĩ, desvoltarea eĩ pĩnǝ
la șnǝ diskǝ lȋċitorǝ kǝ lȋċirea admirabilǝ, ne
kĩndǝ alǝ-datǝ se face kǝ totǝlǝ nevzǝtǝ; toa-
te aȋeste skimǝrĩ, kǝ perǝlapitatea lorǝ kon-
stantǝ, n'a skǝnatǝ de vederea oamenilorǝ de
kĩndǝ oamenii șĩ aǝ arǝkatǝ okii lorǝ kǝtre
bola azǝrǝ a ȋerǝlǝ.

Așa dar vedemǝ la naċionile ȋele maĩ
primitive kǝ ċikǝlǝ kǝrșǝlǝ lǝnari, adekǝ lǝna
a fostǝ aleasǝ dǝrentǝ epokǝ importantǝ în viaǝa
omǝlǝ. Kiarǝ Biblia zice „Dǝmnezeǝ a ċkǝtǝ
lǝna ka șe sǝkǝskǝ dǝrentǝ ċnpǝrșirea timpǝlǝi“
Naċionile antice șĩ aǝ ċmaċinatǝ kǝ lǝna are șnǝ
panorǝ ċirektǝ kǝ viaǝa omǝlǝ, adekǝ kǝ viaǝa
șĩ șũtatea noasǝrǝ este șnǝșș șnorǝ ċnșinșe
misteoase șĩ ċnșizibile, emanate din lǝnǝ.
Aȋeste ideĩ aǝ remasǝ șĩ akǝmǝ pĩnǝ la oare-
kare ċradǝ în viaǝa lorǝ; kiarǝ akǝmǝ șnii oa-
meni nǝ-șĩ taiǝ pǝrǝlǝ, saǝ nǝ se kǝnșnǝ, saǝ
nǝ planteazǝ arbori kĩndǝ lǝna skade, aseme-
nea șnii medii nǝ daǝ bolnavilorǝ lorǝ reme-
zii antielementice (în kontra ċimǝrșilorǝ) ne
kĩndǝ krește lǝna; apoi oare nǝ vedemǝ ċnșinș-
da ȋea mare, misteioasǝ șĩ întp'adevzrǝ neș-
plikaliv kare lǝna plinǝ o are așnǝ șnorǝ oa-
meni kari kadǝ atǝnċi ċntp'o stare de patimǝ ner-
voasǝ, nǝșitǝ Somnambǝlismǝ, kĩndǝ aȋenti oa-
meni șnǝlǝ? atǝnċi dormindǝ, fakǝ felșrimĩ de
lǝkǝrșri kare așia în starea deșteantǝ arǝ nștea
șe la fakǝ m. l. t.

Șe konsiderǝmǝ akǝmǝ ȋe-va ċnpǝrșirea
timpǝlǝi în ȋenere șĩ diferitele modșri ale aȋe-
ștei ċnpǝrșiri perǝlate.

Împǝrșirea timpǝlǝi ȋea maĩ natșralǝ șĩ
ȋea maĩ palnabilǝ, ne prodȋche lǝmina soarelǝi
prin prezenșa șĩ absenșa eĩ perǝlatǝ kare se
peneteazǝ în toate zilele. De aȋeeã nșmireã
de zi șĩ de noante șintǝ nșmirile ȋele maĩ an-
tice în Kalendarǝlǝ naċionilorǝ. O zi șĩ o noante
ċmpreșnǝ fakǝ o epokǝ ċurnalierǝ. Kĩndǝ noi zi-
ȋemǝ s. e. „o șe viǝ neste ontǝ zile“ șĩ Ara-
bǝlǝ zice „o șe viǝ neste ontǝ poċĩ“ amĩdoșe
espresionile ċnșemneazǝ ontǝ epocǝ ċurnaliere
konșșe de o zi șĩ o noante. La tođi poċĩlĩ

orientală, ачеасть епокъ жърналиеръ инчепе къ сеара (анъсълъ соарелъ). Еї ащ fostă siligi sь факъ ачеаста, fiindă къ ши лънле лорѣ ащ инчепстѣ де къ сеара, адекъ ин ора kindă ащ възстѣ pentрѣ prima-datъ лъна ноѣ. Египтеніи, ла каріи епока лънаръ н'а жъкаѣ зпѣ ролѣ mare, зioa н'а инчепстѣ де къ сеара чи диміеага ла ешіреа соарелъ! Ла Romani, зioa четъденілорѣ а инчепстѣ къ епока де мінште чеа маї mare, адекъ ла mezлă понции. Ної Ежропеніи акталі амѣ adon-tată ачестѣ обичеіѣ romană ши ної sokotimă инчепстѣлă зилеї де ла mezлă понции пpeчedinte. Дар астрономіи ши-ащ алесѣ зпѣ пжнкѣ маї сгърѣ pentрѣ импъріеа епочеї жърналиере, адекъ mezлă зилеї kindă соареле стѣ ин meridiană ин пжнкѣлă челă маї pидикатѣ алă черълăї pentрѣ opizontлă vedereї noastre. Аша дар пе kindă oamenii komăni ши felicitеазъ зпії алтора анълă ноѣ kindă чеасорникѣлă bate 12 ин noantea де Sf. Basile, ла астрономѣ, анълă vekіѣ се пpeлжне-ште пінъ ла mezлă зилеї а анълăї ноѣ; елă ток-маї kindă се пжне ла pпнзѣ ла 12, беа зпѣ пaxapѣ де шампаніе ин ferіqіreа анълăї ноѣ.

Нацїснле antiche пж штіа сь импарцъ зioa ши noantea ин пърци екзалі карі ле пжмимѣ ної акъмѣ оре саѣ чеасрї. Ла еї зioa а fostă импъріитѣ ин треї секциіні (dimіеага, мiazъ-zi, сеара) ши noantea еаръ ин треї секциіні, пжmite vigilia (fiindă къ пасничїи де noante се skimба атжчїи); инсъ sінтѣ аргъmente карі не проѣ къ Бабилоненіи ащ интродсѣ импъріеа зилеї ин оре інкъ къ optă sste де anї inainte де Христосѣ; дар орѣ ши къмѣ, ла Romani гъсимѣ импъріеа зилеї ши а понциї ин 12 оре. Eatъ интр'адевърѣ pemarkabilă къ ла toate нацїснле знде гъсимѣ зioa ши noantea импъріите ин оре, пжмърълă де 12 este пжмърълă пенералă. Інсъ ореле зилеї н'ащ fostă ин totă анълă d'o лжнциме екзалъ, чи вара ащ fostă маї лжнци ши еарна маї скърте, къчї зioa (адекъ timнълă де ла ivіреа пінъ ла анжпerea соарелъ) фь лжнгъ саѣ скърте, авеа 12 оре. Ачестѣ жсацїѣ s'a консерватѣ ин Ежропа кїарѣ пінъ ла секолълă алă 13-леа, kindă атжчїи invenцїсnea оролоцілорѣ (чеасорничелорѣ) а аргъtată posіbilitatea d'a импърци timнълă ин пърци екзалі; къчї оролоціле де апъ ми де нисинѣ карі ащ fostă ин жсацїѣ ла Romani, ащ fostă foapte im-

perfekte ши н'ащ пжстѣ импърци timнълă ин пърци къратѣ екзалі. Nzmaї Mexikanii античї факѣ е-свенцїсне, къчї ла ачестѣ попълă primitivă, зioa а fostă импъріитѣ ин 18 пърци саѣ оре. — Ін Italia а fostă обичеіѣ кїарѣ пінъ ла инчепстѣлă ачестѣ секълă, къ оролоціле ин локѣ ка ин 24 де оре се пжмъре де доъ опї кїте 12 оре, din кон-трѣ пжмъра де ла зпж пінъ 24, astă-felă къ ин мінстълă анжнерїи соарелъї, оролоцілă вѣтеа 24, ши о оръ маї не жртъ елă вѣтеа зпж. Negre-митѣ къ astă-felă де оролоціи ащ fostă foapte неkomode fiindă къ ниминї н'а пжстѣ сь штіе дъ-не ачесте оролоціи kindă este mezлă зилеї ши oamenii ащ fostă siligi а къста ин Kalendară ка сь аfle ачеаста.

Дъне епока чеа маї fundamentală ши маї скърте а timнълăї, адекъ дъне зи vine епока а доѣа адекъ *Sentămna*; ши ачеастъ епокъ este акъмѣ пїимитъ pretindenea. Нацїсnea чеа d'ін-тіи каре а интродсѣ сьнтъмїна ин Kalendară este чеа Israelteană; къчї ин Библие гъсимѣ челе d'інтіи поциіні desupe сьнтъмїнъ ши кїарѣ къ а шanteа зи а сьнтъмїнеї сь фь консакратъ pentрѣ репaoсѣ. Arabii ши алте нацїснї orientale де semіngїле Semitiche ащ пїимитѣ ши еле сьнтъмїна ка о епо-къ а timнълăї, пе kindă Елініи ащ автѣ *Dekadele* лорѣ, адекъ о епокъ де 10 зиле ши Romani античї ащ автѣ о епокъ де 8 зиле. Дар дъне пїи-пареа орашълăї Iеръсалімѣ (капитала Palestineї) атжчїи Israelitenii аджшїи кантивї ин Roma, ащ интродсѣ аколо епока сьнтъмїнеї; пе жртъ ши крештинїи ащ пїимитѣ де ла Israelteni епока сьп-тъмїнеї; инсъ ин локѣ d'a серва Симъта, еї ащ інтокмитѣ Дзмінека, зioa reinvierїи, дrentă зioa де сьрвѣтоаре еvdomadală.

Пе kindă епока сьнтъмїнеї пж е пїимитъ ла toate нацїснле, епока лънаръ din контра este о епокъ пїимитъ ла toate нацїснле ми ин toate timнърїле. Пінъ kindă oamenii ащ fostă siligi а обсерва інтіа аргътаpe а лжнеї ноѣе ка сь fik-seze инчепстѣлă лжнеї, пегрешитѣ къ лжтеле н'ащ fostă екзале, дар пе жртъ kindă штіинга астро-номіеї а аджсѣ пе oamenii ин stare а калкъла лжнцимеа лжнеї, аfiindă къ лъна шиї sfіrnante кърсълă сь лънарѣ ин 29 1/2 зиле (29 зиле, 12 оре, 44 мінште ши кїте-ва секunde), ши fiindă къ ин viaца социалъ пж се poate ка о жжмътате де

zi sь цiіъ de лѣта векiъ шi чеа аатъ de лѣта пощъ, de ачеа ащ iнтокмищъ ка сь se sokoteaskъ o лѣтъ drentъ 29 шi чеа зрмътоаре drentъ 30 de zile, prin зрмаре ачеа че липсеште ла лѣта d'intiіъ, este de urisossъ ла лѣта а доща. Апоi зпеле нациіні карi ащ врѣтъ сь пѣиъ iн armonie англъ лѣнаръ (de 12 лѣнi) кѣ англъ соларъ (de 365 de zile) ащ iнтокмищъ лѣниле лоръ de 30 шi 31 de zile атерiндъ, прекъмъ ле-ащ авѣтъ Рomaniі маi пе зрмъ шi прекъмъ ле авемъ шi noi; iнсъ тpeбъe сь зичемъ къ лѣниле noastre нѣ мepитъ ницi iнтр'ѣнъ кiнъ нѣмiреа лоръ de лѣне, шi iнченстлъ лѣнiлоръ noastre н'ащ ницi челъ маi микъ рапортъ кѣ fasciе лѣнаре, шi кiндъ воимъ сь афлѣмъ posiциінеа лѣнеi, тpeбъe сь пе зiтѣмъ ла Kalendarъ. Iнтр'адевъръ, лѣниле noastre нѣ сiнѣ алѣ нимикъ de кiтѣ секциіні арбитрае карi ла-амъ фѣктъ iн анъ, кѣ skonъ de а а iмупрѣи англъ iн 12 пѣрѣи.

Eatъ desvoitarea Kalendarъlѣi iн difepite epоче ale Istoriei. Oamenii ащ iнченстлъ а нѣмътра iнмънлъ дѣне кѣрсклъ лѣнаръ, prin зрмаре лѣта а жѣкатъ ролящ челъ маi mare iн Kalendarъlѣi лоръ (kalendarъlѣi primitivъ), пе зрмъ афлiндъ шi лѣнѣицеа англъ соларъ ащ врѣтъ сь пѣиъ iн armonie англъ лѣнаръ кѣ челъ соларъ (kalendarъlѣi Ispraiteanъ), пе зрмъ ащ пѣрѣсiтъ кѣ totълѣ калѣеле лѣнаре шi ащ пѣиимъ drentъ basa Kalendarъlѣi, англъ соларъ iмупрѣищъ iн 12 пѣрѣи арбитрае (kalendarъlѣi nostrъ modernъ).

Iнтр'адевъръ, англъ соларъ мepитъ а жѣка ролящ челъ маi mare iн kalendarъlѣi oamенилоръ; кѣчi toate окъпациіниле noastre сiнѣ basate асшпа stаciоanelоръ англале кape сiнѣ prodъse prin noziциінеа soarelѣi кѣтpe пѣmintъ iн difepite epоче ale англъi. Че folossъ аръ авеа цѣрапнлъ d'ѣн kalendarъlѣi лѣнаръ? дар акъм kalendarъlѣi соларъ iі аратъ кiндъ тpeбъe сь аре, кiндъ тpeбъe сь samene, шi асѣ-феліъ шiі зрмеазъ toate операциіниле sale агpикoле. Ачеастъ iмпортанъ а kalendarъlѣi соларъ se аратъ iнvedepатъ шi ла navigациіне, comerциі, ш. ч. л. — Днъ алѣ аванѣищъ iн kalendarъlѣi nostrъ modernъ авемъ кѣ тоцi аниі сiнѣ екѣал шi нѣ знъ анъ маi лѣнѣ de кiтѣ алѣлъ кѣ o лѣтъ iнтреагъ прекъм s'а iнѣмплатъ iн kalendarеле векi, дѣне кѣмъ амъ еспѣсщъ маi sssъ. Кѣ iнтрoдъчереа kalendarъlѣi соларъ

oamenii ащ fostъ iн stape а шti маi din аinte, iн ѣенере че феліъ de iнмънъ ва fi iн epока кѣ-таре а англъi, кѣчi negрешiтъ маi din аinte шtiмъ кѣ iн Isлие нѣ ва кѣдеа зъпадъ шi кѣ iн Ianъapie oamениi нѣ vorъ sѣferi d'o кѣлдъръ neste мѣсъръ; дар фѣкѣторiі de kalendаре маi пе зрмъ, авъziндъ de konfиnъа пѣбликъ, ащ iнченстъ а пpevesi iн kalendареле лоръ, zile шi кiаръ оре d'але англъi iн кape ва fi vиnѣ сащ зъпадъ, opi ploаiъ. Ачеастъ пpevestipe este знъ mare шарлапанiсмъ, кѣчi кiаръ iн iнмънлъ nostrъ modernъ, iн кape шtiнъа meteorолоѣiei а фѣкѣтъ прогpeселе челе маi марi, тоцi meteorолоѣii зiкъ кѣ нѣ сiнѣ iн stape а кѣноаште ницi кѣ o лѣтъ de zile маi nainte дакъ iн zioa шi iн ora кѣтаре ва ploа сащ нѣ.

Diferenъа kalendарелоръ iн difepite epоче шi маi кѣ seamъ ла difepite нациіні iнгрeziазъ мѣлѣ пе istoriографъ ла determinациінеа анилоръ; кѣчi iнченстлъ англъi а fostъ foarte difepитъ ла difepite нациіні. Аша s. e. Atenieni ащ iнченстъ англъ лоръ de ла solsticiілъ вереi, пе кiндъ вечiниі лоръ Лacedemoneni ащ iнченстъ англъ лоръ кѣ екзiнoнциілъ toamнеi, шi eар алѣи вечiниі (Beoциeni) ащ iнченстъ англъ лоръ кѣ solsticiілъ iepнеi. Romaniі ла карi гѣсимъ iн ѣенере чеа маi mare konfessiіне iн kalendarъ, ащ авѣтъ тpeі iнченстѣpi ale англъi totъ de odатъ; адекъ ащ авѣтъ знъ анъ консларъ сащ политикъ дѣне кape dateазъ dokyментеле лоръ пѣбличе, iнченстлъ ачестѣи анъ а fostъ foarte variabilъ, апоi авеа знъ анъ клерикалъ кape iнчeneа ла 1-іъ Martie шi знъ анъ istorикъ сащ Romanъ кape iнчeneа ла 21 Aprilie шi кape dateазъ de ла iнченстлъ клѣдipei Romiі.

Ispraitenii iн epока templelѣi алѣ doіlea (epока политикъ а доща) ащ авѣтъ eар doще iнченстѣpi de анъ, зпѣлъ клерикалъ сащ алѣ релиѣiei ла Ekзiнoнциілъ примъвереi шi алѣлъ соѣиалъ кape iнчeneа ла екзiнoнциілъ toamнеi; акъмъ ащ нѣ-маi челъ дѣне зрмъ.

Dѣне кѣдеpeа пѣгiнiсmълѣи шi iнтрoдъчереа Kristianismъlѣi iн секъеле de мizлокъ, domnea iar o konfessiіне iн рапортълѣ iнченстлъ англъi; кѣчi Kрeстiниi карi ащ adontаѣ kalendarъlѣ Islianъ алѣ пѣгiнълѣi Iulius Caesar, н'ащ врѣтъ сь iнчeапъ а sokoti аниі лоръ кѣ 1-іъ Ianъapie, fiindъ

къ авае преа мѣлте съвеніре пѣгине, де ачеаа зніі аѣ сокотітѣ анѣлѣ ноѣ де ла Паушї; дар фіндѣ къ ачеастѣ сѣрѣтоаре а fostѣ variabilѣ, де ачеаа кѣрпіндѣ аѣ пѣрѣситѣ ачеастѣ калкѣлѣ; іар алціі аѣ інченѣтѣ анѣлѣ лорѣ де ла 25. Дечемвріе (Крѣчїиѣнѣ) пе кіндѣ алціі іар 'л-аѣ інченѣтѣ ла 25. Мартіе (зіоа Бсней-Бестірі), пе кіндѣ алціі іарѣ аѣ адонтатѣ 1-їѣ Sentемвріе дрентѣ інченѣтѣлѣ анѣлѣ дѣне обїчеїлѣ византїнѣ; ачеастѣ

зі а ремасѣ акѣмѣ дрентѣ інченѣтѣлѣ анѣлѣ бїсепїчесѣ шї челѣ сколарѣ. Ін Італіа маї фїѣкаре орамѣ шї а автѣ анѣлѣ сѣѣ. Ін Піса, скріаѣ докѣментеле пѣблїче дѣне анѣлѣ Пїсанѣ, асемenea шї ін Флоренца. Токмаї ла фїнітѣлѣ секелелорѣ де мїзлокѣ тоці с'аѣ інѣелесѣ шї аѣ адонтатѣ 1-їѣ Іансаріе (ка зіоа чїркончїсісініі D. X.) дрентѣ інченѣтѣлѣ анѣлѣ, шї аша аѣ ремасѣ піпѣ ін зіоа де астѣзі.

Че-ва десїре Парфѣмѣрїї.

Сїмѣлѣ челѣ маї делїкатѣ каре-лѣ авемѣ este одоареа; інсѣ ної сїмѣїмѣ прїн одоаре пѣмаї пѣртічелеле карї атїнгѣ пѣрвѣлѣ одоареї ноастре; адекѣ тоате обїкѣтеле odorante скотѣ пѣртічелеле мїчї мїкросконїче карї се рѣснїдеснѣ ін аерѣ імпреціїсрѣлѣ обїкѣтѣлѣ odorantѣ. Апої кіндѣ сїмѣлѣ одоареї ноастре інтрѣ ін реціїнеа ачесторѣ пѣртічелеле, атѣнчї сїмѣїмѣ одоареа обїкѣтѣлѣ. Дар ачесте пѣртічелеле саѣ молекѣле odorante сїнтѣ d'o мїкшорїме некрезіवलѣ. Мѣлте есперїмїнте дїректе аѣ пробатѣ ачеста. S. e. аѣ кїнтѣрїтѣ о бѣкатѣ мїкѣ де москѣ шї аѣ лѣсат'о мѣлѣ тїмпѣ (5 шї 6 ані) інтр'о камерѣ; ін тотѣ тїмпѣлѣ ачеста, камера а fostѣ пїнѣ де одоаре де москѣ; кѣ тоате ачестеа, дѣне че а кїнтѣрїтѣ бѣката дѣне маї мѣлїї ані, а гѣсїтѣ кѣ лїнсеште дїнтр'їнса о парте foarte мїкѣ авїа сїмѣїбілѣ ла кѣмїѣна чеа маї фїнѣ. Аѣ калкѣлатѣ еарѣшї кѣ матерїа каре дѣ вїнѣлѣ одоареа са партїкѣларѣ (bouquet) este пѣмаї а 40000 парте дїн волѣмѣлѣ сѣѣ, дар матерїа odorantѣ а кафелей este пѣмаї $\frac{1}{50000}$ дїн волѣмѣлѣ сѣѣ.

Чїне кѣлѣтореште пе Мѣрї ін ѣрїле тропїкале, мїроасе ѣара, (адекѣ вр'о інсѣлѣ) кѣ о зі маї нїанте! Аша дар е пробатѣ кѣ сїмѣлѣ одоареї е сїмѣлѣ челѣ маї фїнѣ шї пѣрфектѣ; інтр'адевѣрѣ ачестѣ сїмѣлѣ е ла мѣлте анїмале інкѣ маї пѣрфектѣ шї маї десволатѣ де кїтѣ ла ної.

Кїміа а дескїсѣ о лѣмїнѣ ноѣ ін рапортѣлѣ штїнѣей матерїїлорѣ odorante; ea а шї рѣшїтѣ а продѣче асемenea матерїї інтр'ѣнѣ модѣ артїфїціосѣ! Ачестѣ дрѣмѣлѣ ноѣ este д'ѣнѣ маре вїїторѣ, фїндѣ кѣ пе дѣ сперанѣѣ кѣ вомѣ рѣшї

а продѣче кїмічеште toate матерїїле odorante. Англѣзѣлѣ *Joanston* ін опѣлѣ сѣѣ інтїтїлатѣ „*Kimia de toate zїlele*“ се еспрїмѣ ін рапортѣлѣ парфѣмѣрїїлорѣ ін модѣлѣ ерїмїторѣ:

Регнѣлѣ мїнералѣ н'аре матерїї odorante маї нїчї де кѣмѣ, чї маї тоате парфѣмѣрїїле пе даѣ регнѣлѣ вегеталѣ шї регнѣлѣ анїмалѣ. Кїндѣ дїстїлѣмѣлѣ знеле пѣрїї дїн plante імпрезнѣ кѣ ана, атѣнчї vedemѣ кѣ neste ана dїстїлатѣ іноатѣ ка знѣлѣ fїзїдѣ де знтѣ odorantѣ каре ілѣ лѣзѣмѣ; інсѣ кїарѣ дѣне лѣареа знтѣлѣ ана тотѣ рѣмїне odorantѣ (кѣчї ea а інрїїтѣ о парте дїн матерїа odorantѣ); ачесте ане сїнтѣ кѣноскѣте сѣѣ нѣмїре де ане odorante саѣ ароматїче (aquae aromaticae). Кїндѣ грѣдїнїле кѣ poze (trandafїrї) ін Гладернѣ, (India) с'аѣ акоперїтѣ дїмїнеаѣа кѣ флорї, нїнѣ ла амїазѣзі сїнтѣ деснїате де ачестѣ орнamentѣ алѣ лорѣ, шї тоате pozele дїн грѣдїнї сїнтѣ кѣлесе шї пѣсе ін base де анѣ pentрѣ dїстїлацїїне. Pentрѣ о ока флорї де poze, пѣнѣ доѣе ока де анѣ ін васѣлѣ dїстїлаторїѣ. Ана dїстїлатѣ о пѣнѣ ін лїгіане ларїї акоперїте кѣ знѣ вѣлѣ (ка сѣ пѣ казѣ мѣшїте аколо) шї аша рѣмїне ана ачеста есуѣсѣ афарѣ о ноанте інтреарѣ. Скопѣлѣ ачестей операциїні este ка прїн фїрѣ, тотѣ знтѣлѣ ароматїкѣ де poze, каре е копрїнсѣ ін анѣ, сѣ се сѣїѣ ін сѣсѣ пе сѣнрафаѣа анеї, шї інтр'адевѣрѣ а доѣа зі дїмїнеаѣа, ана este акоперїтѣ кѣ о пелїѣѣ фїнѣ де знтѣ де poze каре е пѣсѣ ін стїкѣлѣ мїчї де крїсталѣ, шї вїне інкїсе. Пїнѣ ла доѣе мїї де poze трѣвѣскѣ ка сѣ се скопѣлѣ знѣ драмѣ де знтѣ де poze, де ачеча ачестѣ знтѣ е foarte скѣмнѣ; О рѣмїе (40 драмї) де знтѣ де poze costѣ 10 лївре стерлїнѣ

saş 21 de galbeni, în comerţul său vntărit de poze e falsificat şi amestecat cu estRACT de lemn de sandal. Dar mi vntărit de iasmin e foarte preţios. Sinte plante cari conţin în diferitele lor părţi diferite parfume, s. e. foile orangerului (portocală) de şi parfum aparte (petit grain), pe rând florile acestei plante de şi vntărit nérolî care e foarte preţios, mi din coaja portocalilor se scoate mi şi apă de trélea felii de vntărit (eau de Portugal).

Parfumele noastre care se întreprind în toate zilele sînt o amestecătură de mai multe vntărituri să esenţe odorante, cîrî e pară ca o singură esenţă să plăt simţului odoarei noastre. Secretul artei parfumăriei consistă dar a compune mai multe esenţe cari să odorî armonioase mi a scoate dînt'această combinaţiune o odoare complexă, foarte plăcută în care nu se mai simte esenţa particulară care a servit la această compoziţiune. Ca să înţelegă cine-va mai bine această treabă să-mi adăc a minte că simţul odoarei noastre lucrăază totă dată aceste lucruri ca mi simţul gustului nostru, apoi toate amestecările care sînt într'o vntăritură în care se află sare, pîneră m. c. l. pentru gust, nu treabă să simţim numai gustul său preponderant, să gustul ni-nerului, ci treabă să simţim şi gustul peze-ntărit din toate mi care e plăcut; astă-felii se ştiează mi la parfumărie. Apoi precum la vntărită treabă să alegem gusturi cari nu sînt contrarii unuia altuia, să nu combinăm de la care separat să acţioneze amar, asemenea mi în parfumărie treabă să alegem odoarele armonioase mi nu contrarie unuia altuia. În raportul acesta este că dîntărită vntărită vestită apă de Colonia (eau de Cologne). Ea este complexă de esenţă de lemn, de esenţă de ienşere mi de esenţă de posmarin; însă adeveră apă de Colonia nu treabă să aibă nici odoare de lemn, nici de ienşere, nici de posmarin ci să aibă o odoare aparte; însă dacă vrem să kîte-va păcături de apă de Colonia în apă simplă mi păcături acolo kîte-va păcături de sniţă de Salmiak, îndată odoarea de esenţă de lemn se face simţibilă.

Esenţa odorantă a unei plante variază în diferite părţi mi locuri. S. e. sîntă vestite orangerul (portocală) mi peze-ntărită cari presă-

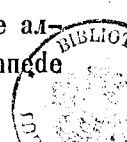
în orangerul Nişa în Italia pentru odoare lor distincte, pe rând vioreasa care creşte pe poalele alior este cea mai odorantă; dîntre toate esenţele de Lavendula (lavendulă) mi de Metha (izma) care creşte în Anglia (Comitetul Surrey) sîntă de oară ori mai scumpe de kîte esenţele de aceste plante cari vin din Franţa.

Analiza chimică a arătată lucrul că mai remarcabilă, adecă că diferite vntărituri să esenţe cari să foarte diferite odorî, chimic să descompună în elementele lor, găsim că sîntă compuse de unele elemente mi iară în unele proporţiuni! S. e. vntărită de termentină, vntărită de lemn, vntărită se oranger, de ienşere, de posmarin, de carahu, mi multe altele sîntă compuse într'un mod (în 100 părţi să 88 $\frac{1}{4}$ Carbon, mi 11 $\frac{3}{4}$ Hydrogène), că toate acestea, ce difering imens în raportul odoarei mi a tuturor celorlalte calităţi fizice, există între aceste diferite obiecte!

Chimia modernă a arătată încă mi ală lucrul mai admirabil; ea a arătată că sîntă în stare noi oameni a imita natura în producţiunea ei a materiilor odorante.

Estă şi esenţa: Este o plantă numită Spirea ulmaria din care provine prin distilaţiune şi vntărită (Reine de prés) mi o altă esenţă numită esenţă de Spirea. Cine ară fi zisă mai înainte că omul să fie în stare să producă într'un mod artificială această esenţă elaborată din mişle natură în sîntă pămîntărită? — Dar acum chimic iea coaja de salcie, o feră în apă mi scoate dînt'însă şi principul iste numită salicină (care este o pemezie aşa de bună în contra frigurilor ca mi kina) apoi rândă feră salicină că vitriolă mi că Bicarbonat de potăş, atînci salicină se scimă în esenţă de spirea.

Estă mi şi ală esenţă mai curioasă: Din cărbuni fosili se scoate în Europa acum şi telă de gaz inflamabilă că care izmănează orăşe mi case, însă pe lângă această gază ese din cărbuni mi şi felii de păcături, apoi distilăndă această păcături, ese şi felii de smoală (asfaltă) mi şi felii de vntărită, apoi descompună chimic această vntărită, găsim că conţin multe alte materii, între altele mi şi felii limpede

ка апа ши каре се нѣмеште Вендолѣ; апої kindѣ amestekъmѣ Вендолѣлѣ кѣ апъ таре (ачидѣ nitrikѣ) атънчї ese зп prodъктѣ каре seamънъ prin odearea са кѣ знтѣлѣ саѣ кѣ esenѣа каре провине дїн мїрдале амаръ; konditorїї їн Европа консъмъ акъмѣ кѣтъцїмї марї de ачесте esenѣе artificїале de мїрдале амаре pentрѣ diferїте тѣрте ши пръ-жїтѣрї, преферъ кїарѣ ачeastъ esenѣъ artificїалъ

їн локѣлѣ челеї патрале, findѣ кѣ нѣ e venїнатъ (отрѣвїтъ), не kindѣ esenѣа каре провине їнтр'а-деврѣ дїн мїрдале амаре, e venїнатъ їн кѣтїмї марї. Eatъ знѣ мїракѣлѣ! Дїн кѣрѣвнї fosїлї ши дїн пѣкѣра чеа пѣтѣроастъ, kїmїа a prodъсѣ o a-romъ delїкатъ ши szavъ ка ачееа a мїрдалелорѣ амарї! Oare este вр'о skamatorїe маї mare? — (Ва зрма.)

КОМЪНИКАЦИЪНЇ ШТИНЦИФИЧЕ, МІЧІ.

O plants noșe foarte kspїoase. Воїаціорїї штинцифїчї аѣ deskoperїтѣ акъмѣ не їнssла Madaraskapѣ o plantъ noșe нsмїтѣ кѣ fepestre (Ouvїrandra fenestralis) каре апатъ чїркъmстанѣе кѣрїоase кѣ фрн-зеле ачестеї plante се deosїnesкѣ de фрнзеле тѣтлорѣ чѣлорѣ алте plante кѣноскѣте, їн ачееа кѣ sїнтѣ фѣкѣте de site саѣ кѣ нїмте орвоте (dantеле), адекъ тоатъ sъпrafаѣа foїї e гѣзрїтѣ, ши ачесте гѣзрї (fepestre) се афѣтъ totѣ de зна їнтре коастеле (нерѣвїрїле) foїї. Nїмте asemenea foї afїndъsse їntїnse їн апъ, арѣтѣ o mare фрsmъsseѣе, ши чеа маї мїкѣ мїшкаре a apeї prodъче їн foї nїмте ондѣлагїзнї ши tremърѣтѣрї foarte їntepesante ши пѣкѣте ла vedere.

Mїsїonarълѣ D. Ellis аадъсѣ акъмѣ (nainte kїte va лънї) asemenea plante верзї de Madaraskapѣ ла Londonѣ знде аѣ черкатѣ ши o аѣ semънатѣ їнтр'знѣ basenѣ de апъ їнкѣлзїтѣ nїнъ ла 750 k. ши eatъ кѣ се апатъ кѣ аѣ рesmїтѣ їн черкареа лорѣ. Грѣдина de ларнъ (serse) de ла chelsen їн Londonѣ апатъ акъмѣ знѣ esemпларѣ de ачесте plante кѣ foї кѣрїоase kрескїндѣ їн апъ. Жѣрналеле штинцифїче asїгърѣ кѣ, кѣ tїmнsлѣ, ачесте plante ворѣ kїштїра o ренstаціsне ама de mare їntokмаї ка planta vestїтѣ Biakpotїka dїn Meksїko че се нsмеште Victoria regia desnppe каре nomѣ ворбї алтъ-datъ.

Nouїsnї Statїstїe dicepse. Їн Mapea-Bрїтанїe конскрїпциsнеа (katarrafїeа) чеа dїн зрмъ a арѣtatѣ кѣ се афѣтъ 713,333 femeї маї мѣлѣ de kїтѣ вѣрѣадї, o їмпреїсїраре каре нѣ се гѣсеште нїкѣрї. Знѣ mare провлемѣ e dap pentрѣ Mapea-Bрїтанїe: че се факъ ea кѣ ачeastъ armadie апроане знѣ mїлїонѣ de femeї kapї нs-шї нотѣ гѣсї вѣрѣадї? —

Понзлагїsнеа Mapeї-Bрїтанїї e акъмѣ 27 mїлїoане de oamenї, їнсъ ачeastъ понзлагїsне a kрескѣтѣ їн анїї чеї dїн зрмъ dsне знѣ modѣ ама de mare їн kїтѣ, daktъ ачeastъ kрештере ва зрма ши їн вїїторѣ, апої їн ансѣлѣ 1900 Mapea-Bрїтанїe ва авеа o понзлагїsне de 50 mїлїoане de oamenї. — Їн Mapea-Bрїтанїe s'аѣ kелsїтѣ їн ансѣлѣ 1854 pentрѣ тѣтнѣ ши цїгѣрї, sма de 8 mїлїoане лївре sterлїнre, (16 mїлїoанe галбенї), адекъ апроане de totѣ venїтѣлѣ ансѣлѣ алѣ знsї Statѣ Eзрoпeanѣ de градѣлѣ алѣ doїлеа; dap нsнsмаї pentрѣ тѣтнѣ ши цїгѣрї чї ши pentрѣ професорї ла kонїїї лорѣ kелтсескѣ Англезїї мѣлѣ, кѣчї їnstpскїдїа пѣвлїкѣ їн Mapea-Bрїтанїe fїrspeazъ pentрѣ a патра парте a kелтселорѣ Sta-

тѣлsї не fie-kape анѣ (адекъ 800,000 лївре sterлїнre саѣ 1,600,000 галбенї).

Челѣ маї mare васѣ de валорѣ се фаче акъмї їн Mapea-Bрїтанїe, кѣчї їн пангѣлѣ d'їntїїш ва копїnde локѣ pentрѣ 600 персоане, їн пангѣлѣ алѣ doїлеа локѣ pentрѣ 2000 de персоане, ши їн пангѣлѣ алѣ треїлеа pentрѣ маї мѣлте мїї de персоане.

Statїstїka трѣзсрїлорѣ пѣвлїче їн Londonѣ апатъ кѣ prin злїѣа нsмїтѣ Pall-Mall тpeкѣ їн тоатъ ора (чeасълѣ) 800 de трѣзсрї, апої neste подѣлѣ нsмїтѣ Londonѣ-Bрїдре тpeкѣ не fie-kape зї треї-snppe-зече мїї de трѣзсрї. Їн Парїсѣ знде мїшкареа по-пѣларъ e маї мїкѣ, totѣ се апатъ ка їн 24 de оре (зї neste зї) тpeкѣ prin вѣлевардѣлѣ канѣїнїлорѣ 9070 трѣзсрї пѣвлїче (fieакре ши omnїssе), prin вѣлевардѣлѣ Italianїлорѣ тpeкѣ їн ачестѣ tїmнs 10,750 трѣзсрї, їн вѣлевардѣлѣ Poissonїere тpeкѣ 7720, їн вѣлевардѣлѣ St. Denis 9609 ши prin kїmнїеле Eлїсе тpeкѣ 8950 трѣзсрї пѣвлїче їн 24 de оре зї neste зї. Este їntepesantѣ a зрма istorїeа kалесчїлорѣ, маї кѣ seamъ ачелорѣ пѣвлїче (fiакре) ка сѣ vedemѣ че прогресе a фѣкѣтѣ секълѣлѣ акъсѣлѣ їн rapортѣлѣ ачеста. Аша не апатъ istorїeа кѣ челѣ d'їntїїш fiакръ a емїтѣ ла Парїс їн ансѣлѣ 1757, dap чеа d'їntїїш kалескѣ de kape ворѣеште istorїeа a fostѣ ачееа їн kape Isabella dїn Bavaria ши a фѣкѣтѣ їнтрареа са помноасъ їн Парїсѣ їн ансѣлѣ 1405. Sън Franѣois I, їн Парїсѣ ера нsмаї треї калесчї, адекъ зна a Реїнсї, алта a Dianeї de Poitiers ши a тpeeа a Mareмалѣлsї Bois-Douphin; їн локѣлѣ змїлорѣ ачесте калесчї авеа перделе de пеле. Sън Luis XIII скаснеле de пѣртатѣ ера ла модѣ ши tokмаї sън Louis XIV a їнчепѣтѣ; moda змѣлѣрїї кѣ калесчї a devenїт апої ѣнералъ ши трѣзсрїле маї фрsмоase; ачестѣ прогресѣ зрмеазъ ши акъмѣ.

Patps fелsрї de cїnș dїn секsлеле тpeкsте. Їн секsлеле тpeкsте аѣ автѣ обїчеїї їн Германїеа ши Фрнѣа d'a да знѣ пахарѣ de вїнѣ fie-кѣрїа персоане dїstїнктѣ каре sosїa їнтр'знѣ орамѣ. Pentрѣ ачестѣ skonѣ аѣ автѣ патрs фелsрї de вїнѣ, fie-kape кѣ нsмїпеа са ши кѣ ксалїтѣцїї дїверсе, адекъ аѣ автѣ cїnș de лѣș, de mъrapș, de malmъsș ши de hopkș; челѣ d'їntїїш дѣ вѣстопрѣлїї o мѣрїнїмїе ѣнероасъ ка a знsї Лeș, челѣ d'алѣ doїлеа їмѣтїндълѣ їлѣ фѣчеа стъпїдѣ, челѣ d'алѣ треїлеа її їнсїра. дорїнѣ таре pentрѣ секsълѣ челѣ фрsмосѣ, ши челѣ d'алѣ патрsлеа їмѣватъ не омѣ astѣ-felѣ кѣ vapsъ їн sfїрмїтѣ.